

34. De rattenvanger van Hamelen

Kritisch denken

Leswijzer

Kopieer voor elke groep van vier of vijf kinderen, de Persoonskaarten en de Uitspraken (pagina 56 en 57 of www.filosofie.svpo.nl), bij voorkeur op karton of op dik papier. Knip de Persoonskaarten en de Uitspraken uit en stop ze in een envelop, één envelop per groep.

1. Doe de concentratie oefening.
2. Herinner de kinderen aan het verhaal van de vorige sessie en vraag om aanvullend commentaar, vooral in relatie tot de ‘Gedachte voor de week’.
3. Lees het bekende verhaal over de Rattenvanger van Hamelen.
4. Verdeel de kinderen in groepen van vier of vijf kinderen. Vertel hen dat ze een envelop krijgen met daarin Persoonskaarten en Uitspraken. Op de Persoonskaarten staan personen of groepen personen uit het verhaal. Bijvoorbeeld ‘Burgemeester’, ‘Inwoners van Hamelen’. Op de Uitspraken staan zinnestukjes die deze personen gezegd kunnen hebben. De taak is om de uitspraken bij de juiste personen te leggen. Iedereen in de groep moet het er over eens zijn en moet ook kunnen vertellen waarom de persoon dat gezegd kan hebben. Geef 10 of 15 minuten.
5. Als in een groep de kinderen het over een uitspraak niet eens kunnen worden, laten ze dan eerst de uitspraken toedelen waarover ze het wel eens zijn.
6. Laat elke groep in de klas voor één van de persoonskaarten vertellen welke uitspraken daar bij horen (elke groep bespreekt dus een andere persoonskaart). De anderen in de klas mogen reageren als ze daarbij aangeven waarom ze denken dat een uitspraak bij een andere persoon of groep van personen hoort. Als er verschil van mening blijft, dan beslist de klas gezamenlijk (met hand opsteken).
7. De kritische vraag. ‘Wie was in het verhaal de meest redelijke – de burgemeester of de fluitspeler?’ Geef 5 tot 10 minuten voor het bespreken van deze vraag.

8. De creatieve vraag. 'Kun je andere oplossingen bedenken voor het probleem?' Vraag door als kinderen hun ideeën onvoldoende doordenken.
9. Sluit af met het prijzen van kinderen of groepen die goede ideeën naar voren hebben gebracht en geconcentreerd hebben gewerkt.

Persoonskaarten bij 'De rattenvanger van Hamelen' *

Inwoners van Hamelen	Burgemeester
Raadsleden	Fluitspeler
Kinderen	

* Zie www.filosofie.svpo.nl voor formulier op A4 formaat.

Uitspraken bij 'De rattenvanger van Hamelen' *

'Ik ben erg bezorgd over deze ratten. Als ik dit probleem niet oplos, dan wordt ik niet meer gekozen.'	'Dit was ooit een hele schone stad. Het is walgelijk dat het nu stikt van de ratten.'
'Laten we de handen schudden over de afspraak Duizend florijnen. Dat is goedkoop.'	'Ik kon mijn ogen niet geloven. Er kwam een hele stroom ratten mijn winkel uit in de fluitspeler te volgen.'
'Dat is een veel te hoge prijs. Ik zal hem vijftig bieden.'	'Wij zijn allemaal eerlijke en hard werkende mensen.'
'Ik ga het goed doen bij de volgende verkiezingen nu ik de stad van ratten heb verlost.'	'We sterven van de honger. Iemand moet hier iets aan doen.'
'Ik denk dat ik me aan mijn deel van de afspraak heb gehouden.'	'We kunnen nergens spelen, die ratten zijn overal.'
'Ik ben nooit eerder in Hamelen geweest.'	'Mijn bal rolde onder de trap. Toen ik hem ging halen vond ik een grote zwarte rat die er op zat te knagen.'
'Kennen deze mensen de kracht van muziek niet?'	'We waren allemaal zo blij toen we door de straten huppelden.'
'Je zult er spijt van krijgen dat je de belofte breekt.'	'De deur leek achter ons dicht te slaan.'
'Het is jouw taak om het probleem op te lossen. De burgemeester heeft een speciale bijeenkomst opgeroepen morgenmiddag.'	'Dat zal ik doen als ik klaar ben.'
'De mensen van de stad sterven van de honger. Als we er niets aan doen dan is dat het einde van ons allemaal.'	'Dit is het eerste echt grote probleem dat onze stad heeft gehad.'
'Ze zullen ons de schuld geven.'	'Er wordt niet meer gelachen in onze stad.'
'De mensen zullen heel tevreden zijn als dit plan lukt.'	'Ik wist niet wat dit allemaal betekende.'

* Zie www.filosofie.svpo.nl voor formulier op A4 formaat.

De rattenvanger van Hamelen

In het Noorden van Duitsland ligt het stadje Hamelen aan de oever van de rivier de Weser. Dit verhaal vond daar zeven honderd jaar geleden plaats. De mensen in het stadje werkten hard en leefden gelukkig in hun grijze stenen huizen. Totdat de ratten kwamen.

Er waren altijd al ratten geweest in het stadje, zoals in elke stad, maar de katten zorgden er wel voor dat ze geen echt probleem werden. Plotseling begonnen de ratten zich te vermenigvuldigen. Er kwamen er steeds meer. Al snel konden de katten het enorme aantal ratten niet meer bijhouden.

Van honderd ratten kwamen er duizend. Van duizend ratten kwamen er tienduizend. Overal waren ratten, in en uit gebouwen rennend, zwermend door de straten. Overal waar je keek waren ratten.

De mensen begonnen zich zorgen te maken. De rattenplaag werd steeds erger. De ratten kwamen in winkels en opslagruimten en aten daar al het eten op. Ze knabbelden en knaagden overal doorheen en ze werden heel dik. Ze werden ook zeer brutaal en vielen soms zelfs mensen aan.

De leden van de gemeenteraad en de burgemeester vroegen zich af wat te doen. Zelfs gif had niet geholpen tegen de rattenplaag. Wat ze nodig hadden was een heel leger van katten. Maar waar konden ze zo veel katten vandaan halen? De mensen hadden inmiddels niets meer te eten. De ramp werd almaar groter en de burgemeester zat met zijn handen in zijn haar. Het eens zo vredige stadje was een plek van treurnis, viezigheid en honger geworden.

Toen werd er op de deur van de gemeenteraad geklopt.

‘Wie kan dat zijn?’ vroegen de gemeenteraadsleden zich af. Ze waren angstig, aangezien ze wisten dat de mensen in de stad boos begonnen te worden. De gemeenteraad had namelijk nog niets gedaan aan de rattenplaag.

Er werd opnieuw en eindelijk stond een raadslid op om de deur open te doen. Buiten stond een lange man met vreemde kleren aan. Zijn korte jas en zijn broek waren half geel en half rood en hij had een grote hoed met een lange veer op. In zijn linkerhand hield hij een zilveren fluit.

‘Goedemiddag,’ zei de man terwijl hij zijn hoed met een brede zwaai afnam. ‘Ik heb gehoord dat u last hebt van ratten. Voor duizend florijnen zorg ik er voor dat er voor goed van af bent.’

Het raadslid liet de vreemdeling binnen om met de burgemeester te spreken.

‘Duizend florijnen!’ zei de burgemeester. ‘Dat betalen we graag als u ons van deze plaag af kunt helpen.’

De man ging daarop naar buiten en even later hoorden de raadsleden hem spelen op zijn fluit. Het dunne schelle geluid dreef het gemeentehuis binnen. De raadsleden en de burgemeester waren nog steeds bijeen omdat ze niet geloofden dat het de vreemdeling zou lukken om de ratten te verjagen.

Maar de ratten spoelden uit de huizen, over elkaar heen vallend, in een grote haast om de fluitspeler te volgen. Ze renden luid piepend met krabbende klauwtjes en trillende snorharen als een grote zwarte vloedgolf door de straten.

Ze volgden de fluitspeler terwijl die wandelend een wijsje op zijn zilveren fluit speelde. Hij liep het stadje uit naar de rivier. Aan de oever van de rivier bleef hij staan, onderwijl verder spelend. Toen alle ratten zich achter hem verzameld hadden, stak hij de rivier over. De rivier was niet diep voor de fluitspeler maar wel voor de ratten die hem volgden. Alle ratten verdronken en werden weggevoerd met het stromende water.

Die avond vierden de mensen van het stadje feest. Ze konden bijna niet geloven dat ze verlost waren van de vreselijke rattenplaag.

De volgende morgen kwam de fluitspeler naar de gemeenteraad voor zijn geld.

‘Duizend florijnen?!’ zei de burgemeester. ‘Dat is veel te veel. Ik kan me niet herinneren dat ik dat heb gezegd. Vijftig florijnen zullen we je geven, dat is meer dan genoeg. De ratten zijn nu toch weg en die zien we niet meer terug.’

De fluitspeler was boos. ‘Jullie zullen er spijt van krijgen je belofte te breken,’ zei hij.

Die nacht sliepen de mensen van Hamelen zacht, blij dat er geen ratten meer waren. Toen klonk het schelle geluid van de fluit van de vreemdeling. Onhoorbaar dit keer voor de volwassenen, maar alle

kinderen werden er wakker van. Ze kwamen hun bed uit, deden hun kleren aan en gingen naar buiten. In een lange optocht gingen ze lachend en dansend achter de fluitspeler aan.

De fluitspeler liep de stad uit, ditmaal het bos in. De kinderen kwamen achter hem aan. De stoet ging door het bos heen tot de bergen aan toe. Daar stopten ze voor een rots. Op een fluitsignaal van de fluitspeler schoof de rots open. Hij ging naar binnen, gevolgd door de nog altijd vrolijk lachende kinderen. Nadat ze binnen waren, schoof de rots weer dicht zodat niemand aan de buitenkant kon zien dat er een deur was geweest.

De kinderen van Hamelen waren voorgoed verdwenen. Allemaal... op eentje na. Het was een jongen die door een handicap aan zijn been niet zo snel kon lopen. Hij kwam te laat aan bij de berg, toen de rots alweer was gesloten. Hij besloot terug te gaan naar Hamelen.

De volgende morgen vertelde hij de mensen wat er was gebeurd.

Pas heel veel jaren later kon in Hamelen weer het lachen en spelen van kinderen gehoord worden. En de gehandicapte jongen hield zijn hele leven spijt dat hij niet met de anderen was mee gegaan, omdat de fluitspeler hen had verteld van het wonderland waar hij ze naar toe zou brengen.